

Poštnina plačana v gotovini.

GLEDALIŠKI LIST

SLOVENSKEGA NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

OPERA 1949 – 1950

**G. Verdi
TRUBADUR**

1

Vsebina :

O Trubadurju
Razgovor ob Trubadurju (C. Debevec)
Tri arije iz Trubadurja
Pregled dela v operni sezoni 1948-49
Repertoarni načrt Opere v sezoni
1949-50
Trubadur (vsebina opere)

Premiera dne 11. decembra 1949

Giuseppe Verdi

Trubadur

Opera v štirih dejanjih (osmih slikah). Spisal S. Cammarano, prevedla N. Stritof in S. Samec

Dirigent: S. Hubad

Režiser: C. Debevec

Scenograf: ing. arh. V. Molka

Grof Luna	V. Janko
Leonora	V. Heybalova k. g.
	L. Šimičeva
Azucena	E. Karlovčeva
	M. Kogejeva
Maurico	R. Franc
	J. Gostič k. g.
Ferrando	F. Lupša
	A. Petrovčič k. g.
Ines	M. Trost-Reboljeva
	V. Zihherlova
Ruiz	S. Strukelj
Vodja cigánov	A. Perko
Sel	J. Štular

Vojaki, redovnice, cigani

Godi se na Španskem, v Biskajji in Aragoniji, v 15. stoletju

Vodja zbora: J. Hanc

Kostume je zasnovala M. Jarčeva, izdelale pa so jih Gledališke delavnice pod vodstvom J. Novaka in C. Galetove

Razsvetljava: S. Šinkovec — Odrski mojster: J. Kastelic — Inspicent: M. Likovič

6. 3244/1949
Cena 10.— din

Lastnik in izdajatelj: Uprava Slovenskega Narodnega gledališča v Ljubljani. Predstavniki: Juš Kozak, Urednik: Smiljan Samec. Tiskarna Slov. Poročevalca. — Vsi v Ljubljani

GLEDALIŠKI LIST

SLOVENSKEGA NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

1949-50

OPERA

Štev. 1

O TRUBADURJU

Po triumfalnem uspehu »Rigoletta« je bil Verdi na višku svoje ustvarjalne moči, vendar je dovolj dolgo trajalo, da je dokončal svojo naslednjo opero »Trubadurja«. Boleči dogodek v njegovem življenju, smrt njegove matere, mu je odvzel voljo za delo za celi dve leti. Ko je končno l. 1852. spet začel pisati, je posvetil partituro svoje najpopularnejše opere spominu svoje matere. Uspeh, ki ga je dosegel s »Trubadurjem«, je zasenčil vse njegove dotedanje opere in nima primere v vsej operni literaturi. Tema za libreto je povzet po španski drami »El Trovador«, ki jo je napisal Garcia Gutierrez. Libretist Salvatore Cammarano je libreto dokončal že l. 1851., vendar mu ni uspelo, da bi zapleteno dejanje drame popolnoma razčlenil. Verdiju, ki je ljubil dramske zaplete, je bil libreto toliko všeč, da je opero dokončal v mesecu novembru l. 1852. Dne 30. novembra je že odposlal partituro založniku Giovanniju Ricordiju. Krstna predstava »Trubadurja«, ki je sledila že 19. januarja 1853. v Teatro Apollo v Rimu, je predstavljala za občinstvo in za Verdi-jeve oboževalce pravo svečanost, saj so gledalci stali pred blagajno ves dan, da bi prišli do vstopnic. Uspeh je bil ogromen. V kratkem času so se razširile prelepe melodije po vseh italijanskih odrih, kmalu nato pa tudi po vsem svetu. Uspeh »Trubadurja« je ozko povezan s silo, ki vre iz glasbe, za katero je Verdi izkoristil narodne motive v večji meri, kakor v kateri koli svoji operi. Čeprav ima libreto dokajšnje nedostatke, to dejstvo vendarle ni moglo zmanjšati popularnosti »Trubadurja«, ki od svojega rojstva do danes še vedno ni šel z repertoarja svetovnih odrov.

»Trubadur« je imel brez dvoma tako velik uspeh zato, ker je zelo italijanski in zelo ljudski, izredno zakoreninjen v svojem ljudstvu in v svojem času. V »Trubadurju« doživljamo brez dvoma včasih dokaj neizbrane strasti ljudstva. To ljudstvo je stoletja preživelo v hudih preizkušnjah, ki jih je povzročila neusmiljena naroda in kruti gospodarji. Pravilno je, ako Kralik trdi, da so tipi »Trubadurja« še v romantičnem pristanju. V tem času niso le v

Italiji izoblikovali tip »plemenitega razbojnika«, ki se upira gosposki. Temu primerno je tudi Azucena bila l. 1853. po svoje revolucionarna, česar seveda danes več ne občutimo. »Trubadur« ima melodije, ki so deloma lepe in izrazite, deloma preproste do neizbranosti. Ta glasba pogostokrat ni globoka, vendar pa pristna, silna in zelo odrska. Ta po svoje malo izbrana umetnina nam vendar da doživeti močno skladateljevo osebnost. Verdi je v njej vročekrven, viharen in fantastičen. In če pozorno prisluhnemo, opazimo tudi, da je ta opera po svoje ljudska. Močne strasti, ki jih izraža, so strasti italijanskega ljudstva, ki se je vročekrvno borilo za svoje skupne interese.

Malo let prej se je to ljudstvo v Brescii (1848—1949) in drugih mestih skoraj goloroko borilo proti avstrijskemu okupatorju. Malo let kasneje se je to isto ljudstvo borilo za skupno državo (Risorgimento). Tako je imela ljudskost »Trubadurja«, kakor ostalih Verdijevih oper, v svojem času tudi svojo borbena vrednost. Publika, ki ga je poslušala, je spoznavala svoj lastni obraz in je temu primerno zrasla v samozavesti. Tudi »Trubadur« je tako v svojem času pomenil prispevek k italijanski meščanski revoluciji, ob kateri takoj pomislimo na ime Giuseppe Garibaldi.

Ciril Debevec:

Verdi: TRUBADUR

(Kratek razgovor ob novi uprizoritvi)

Podatki kažejo, da šteje »Trubadur« med najbolj znane, največkrat igrane in torej med najbolj privlačne opere na svetu. Če bi priredili svetovno anketo z vprašanjem, katera opera je najbolj znana in najbolj priljubljena, bi skoro gotovo poleg »Traviate«, »Tosce«, »Butterfly« in »Fausta« dobil »Trubadur« največje število glasov. V čem tiči ta izredna privlačnost, ta nenavadna svetovna popularnost tega dela? Ali v vsebini, oziroma v libretu? Ali v glasbi? Ali v srečni spojitvi obeh?

Srečna spojitve obeh teh prvenstveno merodajnih opernih sestavin je v operni literaturi na splošno jako redka zadeva. Jasno je, da so snov, vsebina in oblika za opero zelo važnega pomena, da pa seveda **opernega** dela ne more rešiti nobena še tako učinkovita **vsebina**, če ni **glasba** umetniško pomembna in dragocena. Pri »Trubadurju« je sploh izven vsakega dvoma, da vrednost glasbe visoko presega vrednost besedila in da gre zato levji delež omenjene popularnosti pripisovati komponistu in nikakor ne libretistu. Pri vsej

Verdijevi znani, zlasti kasnejši izbirčnosti in občutljivem okusu v pogledu libretov, je v tem primeru vendarle sprejel sorazmerno zelo povprečno »grozljivo-romantično«
zgodbo istoimenske Guttierrezove drame z naivno Cammaranovo obdelavo z mračnim okoljem in zamotanim dejanjem, z vsemi tipičnimi srednjeveškimi rekviziti — to je: z gradovi, z divjimi skalami, s samostani, s taborišči in strašnimi ječami, z vitezi, trubadurji, s cigani in cigankami, z vojščaki in z nunami, s preprostimi čustvi in z divjimi strastmi kakor so: ljubezen, ljubosumje, maščevanje, življenje in strah in smrt. Vse te preproste, prvinske osnove je Verdi prevzel in jih v svoji fantazijski in fantastični, vročični in razbeljeni kovačnici segrel in napel do skrajne napetosti, rekel bi skoraj: do vulkanične zadržanosti in eksplozivnosti. Ta glasba na teh vsebinskih osnovah ne poje, se ne ziblje, ne poigrava se in ne počiva, temveč dobesedno udarja, pljuska, buta, se lomi, se vzpenja, zaganja se, buri, vihari, kroti se, pa spet zagrmí in treska in strelja, da se ti včasih kar zamegli in da misliš, da si zašel med rohneče prasile in med bruhajoče, razdivjane nevihte. Vse in edino, kar te ognjevite in polnokrvne, sunkovite ritmične udarce in utripe čudovito požlahtnjuje, je le — čudovita, neizčrpna, v vseh barvah lesketajoča in prelivajoča se linija **melodije!** Melodija, ki se z ritmi vred prilaska naravnost v srce, ki ti zleze v možgane, se ti zarije v dušo in kri, ti zagrabí in prevzame vse bistvo, te omami in osvoji, da sam ne veš kdaj, pa bi se je hotel otresti, pa te ne izpusti, pa bi ji hotel uiti in pobegniti, pa ji ne moreš, ker te nežno-jekleno drži in ti ne da in ne da iz svojega čarobnega objema. Kaj so Verdiju radost in žalost, bolečine in strah, ljubavni šepeti in bojeviti zanosi, strahotni krči, upori, obupi in zmagoslavja? Spreminja jih v tone, iz srca in iz dna duše porojene, spreminja jih v ritme, iz skrivnosti zdrave in vroče krvi zagnane, spreminja jih v tehtne, življenja polne poudarke in v brzane, zadržane upade — pa te prevzame in pretrese do dna tvojega bítva in te vsega ovije s svojo magično vseprodirajočo in vseobjemajočo močjo! V tem — na kratko povedano — tiči moč in vsa znamenita vrednost in široka, prisrčna, prirodna priljubljenost njegovega »Trubadurja«.

Kdaj je bil »Trovatore« prvič uprizorjen?

Leta 1853. V Rimu. Tačas je bilo Verdiju štiridest let. Za seboj je imel že celo vrsto oper in lepih uspehov (Foscari, Lombardi, Attila, Ernani, Luiza Miller itd.) »Trubadur«
je časovno po »Rigoletu«
in pred »Traviato«. (Verdi je v času prvega izvijanja iz vplivov francoskih vzorcev in svojih italijanskih prednikov — prvi občutnejši znaki dozorevajoče samostojnosti in realizma!)

Kakor je »znana« in jasna pri »Trubadurju« njegova glasba, prav tako, rekel bi, splošno »neznana« in »nejasna« je njegova vsebina. Kako je v resnici s to čudno zadevo?

Nekaj resnice je res na tem. Vsebina »Trubadurja« res ni na prvi pogled ali prvi posluš vsakemu takoj umljiva. V kritični in dramaturški literaturi je ta vsebina na strašno slabem glasu. Vendar v bistvu vsa stvar kljub vsemu ni tako grozna in huda. In vse krivde tudi ne smemo pripisovati izključno samo nerodnemu libretistu. V prav tako veliki, če ne še v večji meri so krivi razni nemogoči prevodi, nesmiselne krajšave in pa pomanjkljive sposobnosti v razločnosti izgovarjave večine opernih izvajalcev. Za naše nove operne prevode lahko strogo objektivno mirno trdimo, da so v primeri z drugimi, ne samo prejšnjimi starimi, temveč tudi z drugimi v državi, na sorazmerno visoki vrednostni stopnji in da se je s sedanjim novim prevodom »Trubadurja« naša operna prevodna zakladnica spet izdatno obogatila. Ta prevod je smiseln, preprost, zadostno poetičen, lahko razumljiv in pa, kar je najvažnejše, muzikalno pravilen in peven. Malenkostne črte so premišljene in z zadostno različnim pripovedovanjem Ferrandove povesti vojakom v prvi sliki in Azucenine povesti Manricu v tretji sliki, se dajo odstraniti tudi glavne nejasnosti te razpite in zloglasne vsebine. V skrajnem primeru pa ostane kot zadnja rešitev še vedno navedba vsebine v ustreznih številki »Gledališkega lista«.

Na splošno se čuje, da pevci Verdija zelo radi prepevajo?

Gotovo je tako. In sicer povsod, pri vseh narodih in pri vseh opernih gledališčih. Verdijeve glasbene oziroma pevske oblike niso užitek samo za poslušalca, temveč so prava radost in blagodat tudi za prave pevce. Ne morda v prvi vrsti zaradi uspeha, ki jim ga izvajanje Verdijeve glasbe prinese, temveč predvsem — čeprav morda čisto podzavestno — zaradi zdrave, osvežujoče, razgibajoče in poživljajoče življenjske moči, ki tiči v bujni Verdijevi ritmiki in melodiki! Verdijansko petje je za izvajalca kot nujno, harmonično gibanje za pravega telovadca, je pravi psiho- in fiziološki trening njegovega pojočega in delujočega bitja. Verdi je pobudnik in učitelj pravega in obenem korektor slabega petja. Poleg Mozarta je v operni literaturi gotovo najboljši voditelj opernih pevskih glasov. Seveda so v hudi pomoti vsi tisti, ki menijo, da je Verdiju mogoče zadostiti samo s primernimi, zdravimi, krepkimi in zvočno ugodnimi glasovi; nasprotno — Verdi postavlja nenavadno velike zahteve v pogledu oblikovnega, to se pravi pevsko tehničnega znanja, kajti le z obsežnim in natančnim tehničnim znanjem je mogoče do kraja izčrpati in

obvladati vse bohotno in globoko bogastvo njegovih umetniških doživetij. Petje Verdijevih melodij je pravemu pevcu kakor vrisk, kot sprostitvev, daritev, rešitev in zahvala. Verdijevo petje je: **močna plemenitost in plemenita moč.**

In kakšne so naloge po igralski strani?

To se ne da deliti. V operi je tako: **kdor dobro poje, ta mora tudi dobro igrati.** V pravilnem opernem izvajanju je petje — igranje **hkratno, istočasno.** V pravem opernem izvajalcu se glasba kar sproti pretvarja istočasno, harmonično v petje in v igranje. Operno izvajanje ni eno **ali** drugo, temveč eno **in** drugo **hkrati.** Operno igranje raste iz besede (čustva) in iz glasbe in se sproti zliva v nastajajočo, harmonično rezultanto. Operno igranje nikakor ni (kot še nekateri mislijo) tradicionalno, nesmiselno prestopanje z nogami, nesmiselno vihtenje in kriljenje z rokami, napenjanje in bolj ali manj vidno (bolj fizično kot psihično) spreminjanje obraznih mišic itd., itd. — ne, operno igranje je v bistvu skrito in očito najbolj v **petju samem, to je v oblikovanju in barvanju glasu, v glasovnem zvoku in izrazu,** ki naj predoči in posreduje duševno stanje pojoče doživljajočega izvajalca. V **tem** smislu in v **takem** pojmovanju so tudi igralske naloge pri »Trubadurju« zelo zahtevne in terjata zlasti obe ženski vlogi — posebno Azucena — pomembnih, močno nadarjenih lastnosti in sposobnosti. Posebno Azucena, ki ima v vsej drami vodilno vlogo, ki je motor vsega dejanja, glavna gonilna sila, posebljeno brezpravje, utelešeni upor in živo maščevanje — posebno ta je vseskozi, od začetka pa do konca igralsko ena sama zgoščenost in en sam napon. Nič manj zahtevne niso naloge pri Leonori v predzadnji sliki (Miserere) in v zadnji sliki (v ječi pred smrtjo).

Bi lahko kaj povedal o kakšnem »posebnem« režijskem in sceničnem prijemu?

O kakšnem »posebnem« ravno ne bi mogel govoriti, pač pa ne tajim, da je šlo glavno režijsko prizadevanje za tem, da bi v celoti čim bolj ponazoril prvobitno, strastno, viharo in strelovito dogajanje, ki naj bi se, poleg že prej navedenega kazalo tudi v čim **hitrejšem** odvijanju posameznih slik, v čim hitrejših spremembah in v čim krajših odmorih. Ker pa v gledališču malokdaj z vso natančnostjo vemo, v koliko nam pri vseh združenih silah režiserja, scenografa, in vsega tehničnega osebja tehnična zmogljivost našega odrskega ustroja ne bo spotaknila namere, je najbolje, če počakamo do zadnjihkušenj in šele potem ugotovimo, do kakšne mere so se dejstva približala našemu skupnemu stremljenju.

LEONORINA ARIJA

(2. slika)

Vsa noč, svetla in zvezdnata,
je v mirnem snu dremala,
nad njo luna zasanjana
je v tiho dalj sijala...
Kar od nekod priplavajo,
sladke budeč mi slutnje,
mehki glasovi zlatih strun,
akordj daljne lutnje:
iz mraka vstaja spev proseč,
nebo in svet roteč.

In kakor glasna je hvalnica,
ki bogu hvalo poje:
samo da mesto božjega
ponavlja ime le moje!
K oknu hitim razburjena...
Nebesa! On je... moj ljubi!
Takšne radosti svet ne pozna,
kakršna je ta moja bila!
Ves svet postal je vrt dehteč,
vsa zemlja raj blesteč...!

GROFOVA ARIJA

(4. slika)

Tvoj smehljaj, srca milina,
lepše sije kakor luč iz raja...
Tvoj smehljaj, neba vedrina,
z novo močjo me navdaja in preraja.

Bodi moja, jasna vila,
bodi moja luč neba!
Z živim ognjem boš pojila
v mojih žilah žar srca.

MANRICOVA ARIJA

(6. slika)

Kar vem, da ženka ljubljena
na vek mi boš ostala,
mi stokrat bolj neustrašena
roka bo meč sukala.
A če mi je usojeno
in hoče božja volja,

da bom ostal med žrtvami,
preboden sredi polja,
poslednja moja misel bo,
da bil junak sem hrabri tvoj,
in smrt da zgolj mi svidenje
v nebesih bo s teboj!

PREGLED DELA V OPERNI SEZONI 1948-1949

V sezoni 1948-49 je Operno gledališče v Ljubljani začelo z rednim delom dne 23. avgusta 1948. Prva predstava je bila v Ljubljani dne 18. septembra 1948 (Beethoven: Fidelio). Sezona pa se je zaključila dne 30. julija 1949 s predstavo Verdijeve »Traviate« na

Prizor iz uprizoritve Musorgskega opere »Boris Godunov« na našem odru
(režiser — C. Debevec, scenograf — V. Žedrinski)

Foto: S. Zalokar

vrtnu Doma JA v Ljubljani. Razen te predstave je Opera uprizorila v mesecu juliju še 9 predstav na letnem gledališču na Pogačarjevem trgu, kjer je dala Borisa Godunova, Tosco, Traviato in Carmen. V vsej sezoni 1948-49 je imela Opera na sporedu 17 uprizoritev, od tega 14 opernih in 3 baletne. Iz prejšnjih sezon je bilo ponovljenih 10 oper in 2 baleta, na novo pa so bile uprizorjene 4 opere in 1 balet. Dve deli izmed teh (opera Soročinski sejem in balet Ohridska legenda) sta bili uprizorjeni prvič na ljubljanskem odru.

V umetniškem ansamblu Opere je bilo med sezono nekaj personalnih sprememb. V mesecu decembru 1948 je prevzel posle direktorja Opere po prejšnjem dolgoletnem ravnatelju Mirku Poliču dotedanji dirigent Slovenske Filharmonije Samo Hubad. Posle tajnika Opere pa je ponovno prevzel Edvard Rebolj, medtem ko je Pino Muser v istem svojstvu prestopil na Akademijo za glasbo. Redni pogodbeni član Opere je postal tudi dirigent Slovenske Filharmonije Bogo Leskovic. Na novo je bila angažirana sopranistka Ljerka Šimičeva, medtem ko je Janja Hanžekova prešla v članstvo Opere v Skoplju. Solistka Štefanija Poličeva je bila upokojena. Solistki Valerija Heybalova in Ksenija Vidalijeva sta bili pogodbeno

PREGLED OPER-
V SEZONI

Štev.	Komponist	Libretist — prevajalec	Naslov dela	Datum uprizoritve		
				premi- era	nova uprizori- tev	pono- vitev
1.	L. v. Beethoven	J. Sonnleithner, — S. Samec F. Treitschke	Fidelio			18. IX.
2.	P. J. Čajkovski	A. S. Puškin — N. Štritof	Evgenij Onjegin			24. IX.
3.	B. Smetana	K. Sabina — N. Štritof	Prodana nevesta			10. X.
4.	G. Bizet	H. Meilhac, — O Zupančič, L. Halevy N. Štritof	Carmen			26. X.
5.	J. Gotovac	M. Begović — R. L. Pete- linova	Ero z onega sveta			14. XI.
6.	G. Puccini	L. Ilica, G. Giacosa — S. Samec	Tosca		21. XI.	
7.	J. Massenet	M. Meilhac, — N. Štritof F. Gille	Manon			4. XII.
8.	G. Puccini	G. Giacosa — N. Štritof L. Ilica,	La Bohème			23. XII.
9.	G. Puccini	L. Ilica, G. Giacosa — N. Štritof	Madame Butterfly			11. I
10.	M. P. Musorgski	N. Gogolj, P. Lamm — S. Samec	Soročinski sejem	21. I.		
11.	W. A. Mozart	L. da Ponte — S. Samec	Figarova svatba			5. II
12.	L. Janaček	G. Preissova — N. Štritof	Jenufa			2. III.
13.	G. Verdi	T. M. Piave — N. Štritof	Traviata		10. IV.	
14.	M. P. Musorgski	A. S. Puškin — S. Samec	Boris Godunov		7. VII.	

BA -

1.	A. Dvořak M. Kozina		Cekin ali gosli Diptihon			11. IX.
2.	P. P. Mlakar		Mala balerina			28. XI.
3.	S. Hristić		Ohridska legenda	28. IV.		

Koncertne prireditve
Tuje prireditve in gostovanja

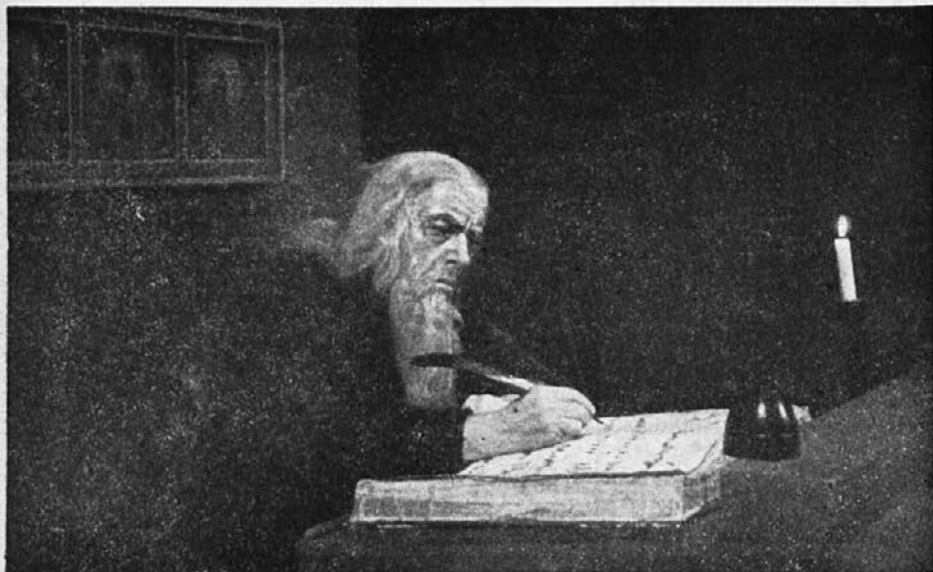
NEGA REPERTOARJA

1948-49

Dirigent	Režiser	Inscenator	število predstav	Obisk	Opomba
M. Polič	C. Debevec	E. Franz	10	6.826	
B. Leskovic	C. Debevec	M. Pliberšek	16	10.672	
M. Polič — D. Žebre	M. Polič	V. Skrušny	12	8.361	3 predst. v Kopru
D. Švara	O. Šest	M. Pliberšek	13	10.952	2 predst. na Pogač. trgu
M. Polič	P. Golovin	E. Franz	3	2.149	
R. Simoniti — D. Žebre	O. Šest	M. Pliberšek	29	23.339	3 predst. na Pogač. trgu
R. Simoniti	C. Debevec	E. Deržaj	7	4.778	
D. Švara	H. Leskovšek		8	5.271	
D. Žebre	C. Debevec	E. Franz	5	3.698	
S. Hubad	H. Leskovšek	V. Molka	17	10.459	
D. Švara	H. Leskovšek	M. Kavčič	10	60.11	2 predst. v Kopru
D. Žebre	dr. B. Gavella	Z. Rossman	6	3.287	1 predst. v Domu JA
R. Simoniti	C. Debevec	E. Franz	17	15.894	2 predst. na Pog. t.
D. Žebre	C. Debevec	V. Žedrinski	4	4.657	2 predst. na Pogač. trgu
			157	116.354	

LET

D. Žebre	P. P. Mlakar	V. Žedrinski	12	6.444	2 predst. v Novem mestu
	P. P. Mlakar	V. Žedrinski	5	2.936	1 predst. v Kopru
D. Švara	P. P. Mlakar	V. Žedrinski	13	8.596	
			30	17.976	
			5	3.800	4 nastopi v Kopru 1 nastop v Piranu
			21	13.560	
			213	151.690	

Iz naše uprizoritve »Borisa Godunova« (letopisec Pimen — Julij Betetto)

Foto: S. Zalokar

vezani za večje število gostovanj. Ob koncu sezone je pristopil k delu v Operi kot stalni pogodbeni član tudi basist Julij Betetto. Mesto koncertnega mojstra v orkestru je v tej sezoni prevzel violonist Kajetan Burger, namestnik koncertnega mojstra pa je postala Krek - Stanič Jelka.

Vodstvo Opere so v sezoni 1948-49 sestavljali:

direktor in dirigent: Samo Hubad

tajnik Opere: Edvard Rebolj

dramaturg: Smiljan Samec

dirigenti: Bogo Leskovic

Mirko Polič

Rado Simoniti

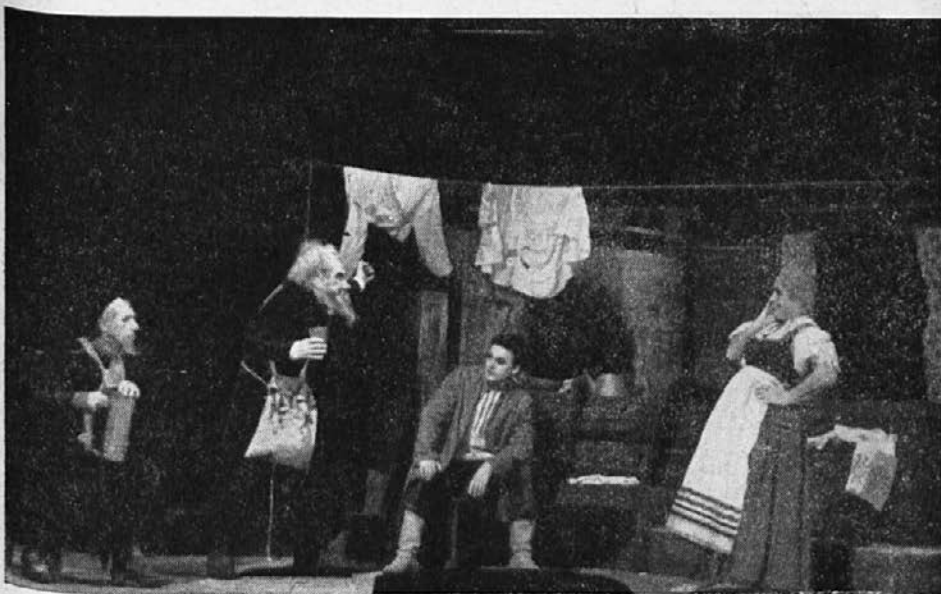
dr. Danilo Švara

Demetrij Žebre

režiserji: Ciril Debevec

Hinko Leskovšek

prof. Osip Šest

»Boris Godunov« (4. slika): Misail — S. Banovec, Varlaam — L. Korošec,
Lazni Dimitrij — M. Brajnik, krčmarica — B. Stritarjeva

Foto: S. Zalokar

koreografa: Pia in Pino Mlakar

baletni mojster: Slavko Eržen

zborovodja: Jože Hanc

korepetitorji: Boris Borštnik

Mara Breskvarjeva

Milena Trost-Reboljeva

arhivar: Vinko Sirnik

administrator: Mitja Šarabon

Solistični ansambel so tvorili:

Andrejev Andrej, Anžlovar Ivo, Banovec Svetozar, Brajnik Miroslav, Bukovec Vilma, Čuden Drago, Francel Rudolf, Gjungjenac Zlata, Janko Vekoslav, Karlovac Elza, Kogej Mila, Korošec Ladislav, Langus Franc, Lipušček Janez, Lupša Friderik, Neuberger Eva, Otta Ondina, Patik Maruša, Polajnar Ljudmila, Ročnik Dana, Smerkolj Samo, Stritar Bogdana, Šimič Ljerka, Štrukelj Slavko, Vidmar Nada, Zihelr Vanda.

Stalni gostje so bili: Betetto Julij, Heybal Valerija, Vidali Ksenija.

Prizor iz naše uprizoritve
»Borisa Godunova«: Dimitrij
in Marina na dvoru sando-
mirskega vojvode (Marina —
M. Kogejeva, Dimitrij — M.
Brajnik)

Foto: S. Zalokar

V sezoni 1948-49 so dirigirali:

Demetrij Žebre 8 del in 45 predstav
Rado Simoniti 3 dela in 42 predstav
dr. Danilo Švara 4 dela in 40 predstav
Hubad Samo 1 delo in 17 predstav
Polič Mirko 3 dela in 17 predstav
Leskovic Bogo 2 deli in 15 predstav
Neffat Anton k. g. 1 delo z 2 predstavama
dr. Oskar Danon k. g. 1 delo z 2 predstavama

Od novih uprizoritev so režirali:

Ciril Debevec 2 operi
prof. Osip Šest 1 opero
Hinko Leskovšek 1 opero

Novo baletno uprizoritev sta režirala in koreografirala Pia in
Pino Mlakar.

Inscenirali so nove uprizoritve:
inž. arh. Ernest Franz 1 delo

Basist Friderik Lupša je v prejšnji sezoni prvič nastopil v partiji Borisa Godunova. (Na sliki: Boris pred smrtjo)

Foto: S. Zalokar

inž. arh. Viktor Molka 1 delo
akad. slikar Marjan Pliberšek 1 delo
inž. arh. Vladimir Žedrinski k. g. 2 deli.

V sezoni 1948-49 so gostovali:

Valerija Heybalova 27 predst., Ksenija Vidalijeva 21 pr., Julij Betetto 14 pr., Milan Pihler 9 pr., Josip Gostič 5 pr., Marjana Radev 4 pr., Tomislav Neralič 3 pr., Miro Gregorin 3 pr., Melanija Bugarinovič 2 pr., Andrej Šutej 2 pr., Antè Marušič 1 in Nino Uršič 1 pr.

Vseh opernih in baletnih predstav je bilo v sezoni 1948-49 v ljubljanski Operi 187 in so imele skupno 134.330 obiskovalcev, t. j. skoraj 25.000 več kakor prejšnjo sezono. Od tega so imele predstave na Pogačarjevem trgu in v Domu JA 18.478 obiskovalcev. Povprečni obisk vsake predstave na Pogačarjevem trgu je bil 2000 oseb, povprečni obisk vsake predstave v Operi pa 620 oseb (prejšnjo sezono 572 oseb).

REPERTOARNI NAČRT OPERE V SEZONI 1949-50

V sezoni 1949-50 bo uprizorila ljubljanska Opera naslednja dela:

Nove uprizoritve:

- Opere: Verdi »Trubadur«
Mozart »Don Juan«
Massenet »Don Kihot«
Janaček »Katja Kabanova«
Wolf-Ferarri »Zvedave ženske«
- Balet: Lindpaitner »Danina«

Ponovitve:

- Opere: Švara »Veronika Deseniška«
Gotovac »Ero z onega sveta«
Čajkovski »Evgenij Onjegin«
Musorgski »Boris Godunov«
Musorgski »Soročinski sejem«
Janaček »Jenufa«
Mozart »Figarova svatba«
Beethoven »Fidelio«
Bizet »Carmen«
Donizetti »Don Pasquale«
Verdi »Traviata«
Puccini »Tosca«
- Balet: Hristić »Ohridska legenda«
Lhotka »Vrag na vasi«
Dvořak »Cekin ali gosli«
Kozina »Diptihon«

Iz zadnjega prizora naše uprizoritve »Borisa Godunova«: Kromi

Foto: S. Zalokar

TRUBADUR (Vsebiña opere)

I. DEJANJE SE IMENUJE »DVOBOJ«

1. slika. Na gradu grofa Lune. Noč. Pribočnik grofa Lune, Ferrando, budi zaspano stražo, ki čaka na povratek svojega gospoda, v zaljubljenosti tavajočega pod okni grofice Leonore. Da straža ne bi zaspala, pripoveduje Ferrando zgodbe iz grofove mladosti. V spominu mu je ostala zlasti zgodba o grofovem bratu, ki ga je v mladosti začarala neka ciganka. Stari grof je zato dal ciganko sežgati na grmadi. Preden pa je ciganka umrla, je naročila svoji hčerki Azuceni, naj krvavo maščuje njeno smrt. Azucena je ponoči res ukradla grofovega otroka, v razburjenju pa je namesto njega vrgla v ogenj svojega lastnega sina, in šele potem v na pol blazni grozi spoznala svojo pomoto. Ko so nato ljudje našli na grmadi kosti sežganega otroka, so vsi mislili, da je bilo ubogo dete grofove krvi. Azucena pa je v resnici namesto svojega zgorelega otroka vzela grofovega sina za svojega in ga vzgojila v cigana. Nihče, niti Manrico,

grofov sin, ne sluti za cigankino skrivnost, le stari grof vse do svoje smrti ni izgubil upanja, da njegov sin še živi. Svojemu drugemu sinu, Luni, je še na smrtni postelji naročil, naj nenehno išče pobeglo ciganko in na vsak način izve resnico o bratovi usodi.

2. slika. Vrt pri knežji palači. Leonora se sprehaja po vrtu s svojo družabnico Ines, kateri pripoveduje zgodbo svoje ljubezni. Pri nekem viteškem turnirju se je namreč na prvi pogled zaljubila v junaškega trubadurja, ki je bil najhrabrejši izmed vseh tekmovalcev. Ines jo svari pred skrivnostnim ljubimcem, da ji ta ljubezen ne bi prinesla nesreče. A Leonoro je ljubezen že tako prevzela, da je zanjo pripravljena že vse pretrpeti. Ko se obe dami umakneta v palačo, se pojavi na vrtu grof Luna, ki ga neutešljiva ljubezen do Leonore znova in znova privede pod njena okna. Nenadoma pa se z druge strani začuje pesem trubadurja, ki tudi prenekatero noč poje pod Leonorinimi okni. Ta junaški trubadur ni nihče drugi kot Manrico, cigan, v resnici pa po krvi brat grofa Lune. Ob trubadurjevi pesmi prihiti Leonora na vrt in pade v objem — grofu Luni, ki ga je v polmraku zamenjala z ljubljnim Manricom. Ko pa mesečina razsvetli grajski vrt, spozna svojo pomoto. Ko vidi grof Luna, da je njegov tekmeec v ljubezni hkrati tudi njegov bojni sovražnik, pristaš urgelski, je seveda dvoboj neizbežen. Leonora plane med Manrica in grofa Luno, a se onesvesti.

V tem dvoboju je bil zmagal Manrico, a ob nenadnem čustvu usmiljenja je poklonil neznanemu bratu življenja.

II. DEJANJE SE IMENUJE »CIGANKA«

1. slika. Cigansko taborišče. V ciganskem taborišču v gorah blizu Biskajskega zaliva pojo zbarsko pesem, po kateri ciganka Azucena prične pripovedovati Manricu o strašni smrti svoje matere, ki so jo sežgali na gromadi. Še vedno ji doni v ušesih strašni materin krik: »Maščuj me, hči!«. V mukah svojih težkih spominov izpove tudi Manricu, kako je grofu ukradla otroka, a kako je namesto njega po pomoti sežgala svojega lastnega sina. Manrico se je pri tej njeni pripovedi vznemiril, da bi morda ne bil on Azucenin sin. A Azucena ga potolaži: ali ni vse življenje skrbela zanj kot prava mati, ali ga ni tudi rešila težko ranjenega z bojišča, ko je omahnil v boju z Lunovimi četami? Azucena ne izda Manricu svoje skrivnosti v upanju, da bo nekoč njegova roka le zadala smrt grofu Luni in s tem maščevala njeno mater. Tedaj prihiti sel s sporočilom, da je Leonora odšla v samostan, ker so jo obvestili, da je njen trubadur na bojišču padel. Manrico odhiti rešiti Leonoro.

2. slika. Samostan. Leonora se je po sporočilu o Manricovi smrti zatekla v samostan, kjer bi prav danes morala položiti redovniško zaobljubo. Tedaj se na samostanskem dvorišču znajdetta iz oči v oči oba nasprotnika, ki jo oba hočeta edvesti. Med Manricovim in Lunovim spremstvom pride do spopada, in grof Luna se mora že drugič umakniti Manricu poražen. Manrico reši tako Leonoro, ki je presrečna, da je njen trubadur še živ in da jo je rešil iz rok osovražnega grofa Lune.

III. DEJANJE SE IMENUJE »CIGANKIN SIN«

1. slika. Taborišče grofa Lune. Grof Luna se pripravlja, da bi napadel Manricov dvorec Castellor in zbira v taborišču svoje vojaške sile. V bližini taborišča pa so njegovi vojaki zajeli sumljivo ciganko, ki jo privedo pred grofovo obličje. Pri zaslišanju se ciganka Azucena grofu izda, da je mati njegovega sovražnika Manrica. Razen tega Ferrando v nji prepozna prav tisto cigansko večšo, ki je pred dnimi leti ukradla grofovega brata in ga nato sežgala na materini gmadi. Vse to je dovolj, da ji razjarjeni Luna namemi prav isto smrt, kakor je nekoč zatekla že njeno mater.

2. slika. Na gradu Castellor. Manrico in Leonora sta s pešičo Manricovih pristašev na gradu Castellor obkoljena od premočne Lunove vojske. Leonoro obhajajo zle slutnje, a Manrico jo tolaži, da bo v skrajnem primeru z bliskovitim junaškim izpadom rešil položaj. Medtem sporcče Manricu, da so v Lunovem taboru opazili ujeto njegovo »mater« Azuceno, ki ji preti strašna smrt. Manrico se odloči za izpad.

IV. DEJANJE SE IMENUJE »SODBA«

1. slika. Pred ječo. Manrico je bil s svojim izpadom poskušal osvoboditi Azuceno, a brezuspešno. Premočne grofove čete so ga premagale in ujele in grof Luna ga je dal zapreti v ječo k njegovi »materi« Azuceni. Edino Leonora se je bila kot po čudežnem naključju rešila. V mračnih sencah pred trdnjavo ječo zdaj tipa Leonora po zidovih, da bi spoznala, kje tiči njen ljubljeni trubadur. V žalobnih zvokih Leonorine tožbe (»Miserere«), ki se meša z Manricovim odpevom izza jetniških zidov, je čutiti vso bol in hrepenenje dveh ranjenih, ljubečih src. Pred ječo se pojavi grof Luna, ki odredi, da ob zori usmrte Manrica in sežgo Azuceno. Leonora terja od Lune, da prizanese Manricu in ga izpusti. Toda njene solze grofa ne ganejo. Šele ko mu pod prisego zagotovi, da bo postala grofova

žena, usliši Luna Leonori njeno prošnjo. A Leonorina obljuba je samo hlinjena. Ne da bi grof opazil, izpije namreč Leonora strup. Ko bo Manrico rešen, naj Luna objame le njeno mrtvo telo.

2. slika. V ječi. Manrico in Azucena čakata v ječi na svojo smrt. Manrico telaži Azuceno, ki je podlegla strašnim prividom smrti na grmadi. Medtem stopi v ječo Leonora, ki Manricu s poslednjimi močmi sporoči, da je svoboden. Manrico pa zasumi, da mu je priborila rešitev za ceno svojega telesa, zato ogorčen odkloni tako svobodo, in jo pahne od sebe. Šele iz Leonorinih poslednjih smrtnih muk spozna, da je za njegovo rešitev žrtvovala svoje življenje. V ječo pride tudi grof Luna po plačilo za izpolnjeno obvezo. Ko vidi, da ga je Leonora s vsoto žrtvijo prevarila, mu srd in okrutnost vzvihrata, da ukaže nemudoma odvesti Manrica na morišče, misleč, da se obenem s tem osveti še ciganki za smrt svojega brata. Medtem ko zunaj pade Manricova glava, izpove Azucena Luni, da je z Mancom dal usmrtiti svojega lastnega brata. To je Azucenino dokončno maščevanje za smrt njene matere in sina.